

Συνέντευξη Νοέλ Μπάξερ: Θα είμαι η τελευταία που θα φύγει από την Ελλάδα. Εγώ θα κλείσω τη πόρτα...

Η συγγραφέας του μυθιστορήματος : «Ακολουθώντας τη γραμμή της θάλασσας» συγκλονίζει μιλώντας στον ΣΚΑΪ

Συνέντευξη στην Θεοδοσία Κοντζόγλου 07/06/2012 | 14:03 Τελευταία Ενημέρωση: 13:46 07/06/2012

Νοέλ Μπάξερ

προηγούμενο1 από 1επόμενο

Διαφημίσεις Google **Έχετε μικρό πάρκινγκ;** Παρκάρετε γρήγορα και με ακρίβεια χωρίς φθορές σε τοίχους και οχήματα www.doorado.eu **Καταστήματα με κουρτίνες** Βρες Καταστήματα Κουρτινών Τηλέφωνα, διευθύνσεις, χάρτες! www.xo.gr

Πώς να μη θαυμάσεις αυτή την Ελληνίδα με το ξένο όνομα. Πώς να μη ζηλέψεις τη δύναμή της και πώς να μη της βγάλεις το καπέλο και να της πεις «ευχαριστώ» για τη συνεχή της συμπαράσταση στον Έλληνα πολίτη που δοκιμάζεται τα τελευταία χρόνια. Αυτή είναι η Νοέλ Μπάξερ, η συγγραφέας που γεμίζει τις ψυχές μας με τα θαυμάσια έργα της αλλά και με τις καθαρές απόψεις και τη ξεκάθαρη στάση ζωής. Μια γυναίκα που βιώνει τη κρίση με το άλλο της μισό ξενιτεμένο, μια – κατά τα άλλα – γυναίκα της σύγχρονης Ελλάδας που όμως δηλώνει χωρίς δισταγμό πως αν και θα μπορούσε λόγω καταγωγής (σ.σ. από Βρετανό πατέρα) να εγκαταλείψει την Ελλάδα, ωστόσο επιλέγει συνειδητά να μείνει εδώ για να παλέψει.

Αφορμή στάθηκε το τρίτο κατά σειρά μυθιστόρημα της Νοέλ Μπάξερ «Ακολουθώντας τη γραμμή της θάλασσας», κι αυτό από τις εκδόσεις «Ψυχογιός». Ένα μυθιστόρημα που εισχωρεί στα άδυτα του μυαλού και της ψυχής

αποκαλύπτοντας με τον ιδιαίτερο «μπαξερικό» τρόπο, τη δύναμη καθημερινών ανθρώπων της σύγχρονης εποχής, που έχουν «δέσει» τη μοίρα τους με τον Ερρίκο Σλήμαν και τη σύζυγό του Σοφία.

Συναντήσαμε τη συγγραφέα στο καταπράσινο μπαλκόνι της στα Βριλήσσια. Ρίγανη, θυμάρι και κάθε είδους βότανα βρίσκονταν ολόγυρά μας μέσα σε γλάστρες και ζαρντινιέρες. Ο ήλιος έγερνε και τη θέση του πήραν στο τραπέζι μας τα κεράκια που φώτιζαν γλυκά κάθε έκφραση στο πρόσωπό της. Και η συνέντευξη που άρχισε μας επεφύλαξε μοναδικές εκπλήξεις και συγκινήσεις.

Ποια είναι τα συναισθήματά σας τώρα που το τρίτο σας βιβλίο βρίσκεται στις προθήκες των βιβλιοπωλείων;

Ν. Μπάξερ: Όπως και στα προηγούμενα δύο, κυριαρχεί πως χαίρομαι για τους ήρωες του βιβλίου λες και είναι αληθινοί άνθρωποι και φίλοι μου. Χαίρομαι γι' αυτούς. Που τους βλέπω στα βιβλιοπωλεία, που τους συναντώ στο μετρό... Δεξιά κι αριστερά έχουμε πολλές ευκαιρίες να βρεθούμε και κάθε νέα φορά είναι μια νέα χαρά. Τους βλέπω καλά, αυτό εισπράττω, και με χαροποιεί σαν να ήταν άνθρωποι αλλά αυτό μην σας ξαφνιάζει γιατί ζήσαμε μαζί αρκετούς μήνες και φυσικό είναι πως δεθήκαμε.

Για να είμαι ειλικρινής πρέπει να ομολογήσω, όμως, πως αυτή η χαρά δέχεται μικρές δαγκωματιές όταν ανακαλύπτω, ή το συνειδητοποιώ, πως μέρα με τη μέρα οι ήρωες του βιβλίου μου απομακρύνονται από μένα. Κάθε μέρα, ακόμη και τις Κυριακές, βρίσκουν νέους αναγνώστες. Κάνουν νέες φιλίες, μπαίνουν σε άλλους κόσμους κι όλα αυτά τα βλέπω να διαδραματίζονται σαν πίσω από το τζάμι μιας βιτρίνας. Είμαι αμέτοχη κι αυτό είναι παράξενο συναίσθημα, κάπως κρύο, κι ας είναι το φυσιολογικό να συμβαίνει. Το ερμηνεύω πως έχει να κάνει με την απώλεια της εξουσίας μου, τη χαμένη δύναμη που είχα πάνω στο βιβλίο, όχι μόνο πάνω στους ήρωες. Όταν καταλαβαίνεις πως δεν είσαι πια πανίσχυρος είναι ένα σοκ αυτό, δεν συμφωνείτε;

Έρχεται ποτέ η στιγμή που «κόβονται» ολοκληρωτικά οι δεσμοί σας;

Ν. Μπάξερ: Και βέβαια! Αναπόφευκτα φτάνει μια ώρα που πλέον αποχαιρετώ τελεσίδικα το βιβλίο. Έρχεται αφού έχει περάσει κάμποσος καιρός από την κυκλοφορία του. Αυτό έχει πια περπατήσει μόνο του αποκτώντας βηματισμό και αυτοπεποίθηση, κι εγώ είμαι έτοιμη να τραβήξω για αλλού. Κάπου εκεί δίνουμε τα χέρια και χωρίζουν οι δρόμοι μας. Δεν υπάρχει θλίψη σε αυτό και ας φαίνεται έτσι. Τότε βλέπω ένα νέο δρόμο μπροστά μου, προς ένα καινούργιο βιβλίο, κι έχω εξαιρετικά καλή διάθεση, μεγάλη όρεξη να τον ακολουθήσω.

Χωρίς δυσκολία θα λέγαμε ότι η συγγραφέας Νοέλ Μπάξερ απευθύνεται στον αναγνώστη που επιλέγει το πολύ καλό βιβλίο. Αυτό φάνηκε από το πρώτο σας έργο "Από δρυ παλιά και από πέτρα" που έγινε μπεστ σέλλερ όπως και στο δεύτερο βιβλίο σας "Τη νύχτα που γύρισε ο χρόνος", το οποίο σημειώνει εξαιρετικές πωλήσεις παρά την δύσκολη οικονομική συγκυρία. Ο προσωπικός σας στόχος ποιος είναι όταν γράφετε;

Ν. Μπάξερ: Να γράψω ένα καλό μυθιστόρημα και να το χαρώ γράφοντας. Μόνο αυτό. Είμαι προσκολλημένη σε αυτή την αρχή. Δεν έχω στο μυαλό μου το μετά. Προσπαθώ κιόλας να μην το έχω, σκόπιμα, επειδή θέλω να είμαι ελεύθερη όταν γράφω. Αμα έχω το βάρος του τι θα γίνει μετά, αν θα αρέσει το βιβλίο που ακόμη δεν έχει γραφτεί, δεν θα μπορέσω να «πετάξω» κι αυτό θα μου κόψει από τη χαρά της συγγραφής και επίσης θα ρίξει σκιά στο κείμενό μου. Είμαι πολύ επιμελής, δεν αφήνω το γραπτό μου να λερωθεί. Ο στόχος μου είναι η δουλειά μου, να δώσω ένα

καλό κείμενο: καλά στημένη και ευρηματική πλοκή, χαρακτήρες ωραίους και στιβαρούς και γραφή άριστη κατά το δυνατόν και κατά το προσωπικό μου γούστο. Κατά τον ίδιο τρόπο, πρέπει να σας πω πως δεν με απασχολεί ούτε το πριν. Εκείνη την ώρα δεν έχω κανένα δέσιμο με τα προηγούμενα. Η δημιουργία εκτιμώ πως είναι μια ανεξάρτητη πράξη, χωρίς συνέχειες και κληρονομίες. Ένα νέο βιβλίο είναι ένα ολοκάθαρο βιβλίο. Ξεκινάει από μια λευκή σελίδα.

*«Διψούσαμε ανάμεσα στις πέτρες και στα χρόνια,
διψούσαμε όσα διψάσαμε πριν απ' τη γνώση της δίψας
σε πέτρινα μονοπάτια μιαν έξοδο στον ουρανό
σε πέτρινα χείλη δυο φούχτες νερό
νερό»*

Από τους αναγνώστες, τους βιβλιοπώλες και το διαδίκτυο φαίνεται ότι δημιουργήθηκε ένα "Μπαξερικό" αναγνωστικό κοινό, ένα κοινό με ιδιαίτερες απαιτήσεις. Πώς καταφέρνετε να ικανοποιείτε αυτό το κοινό; Ποιο είναι το συγγραφικό σας μυστικό;

Ν. Μπάξερ: Πίσω από κάθε γραμμή ο αναγνώστης μου μπορεί να με δει. Δεν αφήνω από μόνη της την έμπνευση να με οδηγήσει κι όπου με βγάλει. Την φοβάμαι την έμπνευση που καλπάζει σε ένα γραπτό ανεξέλεγκτα. Ίσως επειδή έχω μια ευκολία με τους συνειρμούς. Αν την ώρα που γράφεις για ένα λευκό βότσαλο δεις στη θέση του ένα άσπρο αυγό, χάθηκες! Κινδυνεύεις να χαθείς σίγουρα αν δεν μπει μέσα να χωρίσεις το γόνιμο και χρήσιμο από το περιττό και το ζημιόγνο.

Ένα δεύτερο χαρακτηριστικό μου και όχι μυστικό μου είναι πως προετοιμάζω το έργο και τον εαυτό μου πολύ πολύ καλά πριν κάτσω να γράψω. Δεν εννοώ μόνο την ιστορική έρευνα που είναι ευνόητο πως απαιτεί γερή προετοιμασία για να είσαι το μίνιμουμ συνεπής. Δεν συμμερίζομαι την άποψη πως επειδή είναι μυθιστόρημα μπορεί να γράφουμε ό,τι θέλουμε. Το μυθιστόρημα δεν μας παρέχει το δικαίωμα να βάζουμε μέσα ιστορικές ανακρίβειες, αυτή την ελευθεριότητα την παίρνει ή δεν την παίρνει μόνος του ο συγγραφέας. Είναι μια επιλογή, δηλαδή. Προσωπικά έχω επιλέξει να είμαι σοβαρή. Η έρευνα, να το πούμε κι αυτό, δεν είναι απαραίτητα ιστορική. Εμπλέκω μέσα ως και Ποίηση. Όταν έγραφα για τον Μυστρά στο τελευταίο μου βιβλίο, παράλληλα έψαχνα ποιήματα. Έλεγα πως δεν μπορεί να μην εμπνεύστηκαν ποιητές από την ομορφιά και την ιστορία του Μυστρά. Έτσι συνάντησα το ποίημα του Ρίτσου. Δεν το γνώριζα πριν.

Πριν ξεκινήσω, λοιπόν, έχω στήσει τα σκηνικά μου, έχω επιλέξει τις τεχνικές μου κι έχω βρει κάποια τεχνάσματα, ας τα πούμε ευρήματα, που μου φαίνονται ενδιαφέροντα να χρησιμοποιήσω και τα έχω βάλει στην άκρη. Ακόμη, έχω προαποφασίσει αν θα κάνω πειραματισμούς στο καινούργιο βιβλίο και έχω στο μυαλό μου για πού τους προορίζω. Παράδειγμα, στο «Τη νύχτα που γύρισε ο χρόνος» έπλεξα πλεξούδα τρεις χρόνους, το απόλυτο τώρα, το σύγχρονο και το παρελθόν. Στο «Ακολουθώντας τη γραμμή της θάλασσας» όλη η 2η ενότητα ήταν για μένα ένας πειραματισμός στο ύφος της γραφής. Μια δοκιμή να βάλω το υπερβατικό. Οι πειραματισμοί με βοηθούν να βελτιωθώ, ασφαλώς συμβαίνει αυτό, είναι όμως κι ένα παιχνίδι που με κρατάει σε εγρήγορση τους πολλούς μήνες της συγγραφής. Οι αναγνώστες μου σιγά-σιγά, ποιος ξέρει, ίσως να έχουν μάθει να το ψάχνουν αυτό. Για μεγάλο χρονικό διάστημα τα στοιβάζω όλα μέσα μου και φουσκώνω επικίνδυνα όπως καταλαβαίνετε, αλλά είναι απαραίτητη αυτή η διαδικασία και πιστεύω απόλυτα ορατή στο τελικό αποτέλεσμα, στο βιβλίο που κρατάτε στα χέρια σας. Όλος αυτός όμως ο μηχανισμός αυτόματα καταρρέει την στιγμή που γράφω το πρώτο γράμμα της

πρώτης λέξης στην πρώτη σελίδα. Τότε ακαριαία νιώθω τον εαυτό μου μαγικά ελεύθερο. Δεν θα το έλεγα μυστική φόρμουλα, ούτε βέβαια μαγεία. Υπάρχει μια επαναλαμβανόμενη πρακτική που βγαίνει φυσικά κι ας φαίνεται στα μάτια τρίτων ιδιαίτερη. Που ισχύει βέβαια στα πάντα, ως και στον τρόπο πχ που ο καθένας μας πλένει με διαφορετικό τρόπο τα πιάτα. Δεν είναι κάτι σπουδαίο δηλαδή. Ο κάθε συγγραφέας έχει τον δικό του τρόπο που γράφει.

Ποια πρόσωπα σας ενέπνευσαν ώστε να δημιουργήσετε τους πρωταγωνιστές του βιβλίου σας: "Ακολουθώντας τη γραμμή της θάλασσας";

Ν. Μπάξερ: Φαντάζομαι εννοείτε εκτός από τον Ερρίκο Σλήμαν και την Σοφία Εγκαστρωμένου-Σλήμαν. Δεν ξέρω να σας απαντήσω. Δεν υπήρχε έτοιμος κανείς.

*«Οι εχθροί καλύτερα μαντεύουν απ' τους φίλους
τι θησαυροί στοιβάζονται κάτω απ' τις πέτρες.
Είχαμε αργήσει ανάμεσα στα ερείπια»*

Το νέο σας μυθιστόρημα είναι πολυπρόσωπο. Θα ήθελα να σταθώ σε μια δευτερεύουσα ηρωίδα, τη Ρέα. Ίσως επειδή είμαι γυναίκα κοντά στην ηλικία της, την ένιωσα βαθιά. Θα ήθελα να σας ρωτήσω, τι σας έκανε να την σπρώξετε να πάρει την απόφαση που πήρε στο βιβλίο;

Ν. Μπάξερ: Ένα πολυπρόσωπο μυθιστόρημα είναι σαν ένα τριαντάφυλλο. Έχει πολλά πέταλα. Τα μέσα και τα έξω, τα μεγάλα και τα μικρά. Η Ρέα, η μητέρα της κεντρικής ηρωίδας, ανέλαβε να σηκώσει μόνη της το φορτίο μίας παράλληλης ιστορίας. Ταυτόχρονα μάνα και κόρη αποχαιρετούν το όνειρό τους, η μια κρυφά από την άλλη. Το όνειρο της Ρέας, που αναφέρεστε, είναι αυτό που δυστυχώς καλούνται να αποχαιρετήσουν οι εννέα στις δέκα γυναίκες όταν πατάνε τα σαράντα, το όνειρο της μίας και παντοτινής μεγάλης αγάπης. Οι εναλλακτικοί τρόποι να αντιδράσει κανείς είναι πολλοί, από την κατάθλιψη και την παραίτηση ως τον τρίτο άνθρωπο ή ακόμη πιο εξτρίμ λύσεις, όπως να τα μαζέψει και να φύγει. Για το συγκεκριμένο βιβλίο και τη δική μου Ρέα επέλεξα μια εσωτερική κραυγή που κατέληξε σε μια μεγαλειώδη έξοδο τύπου Μεσολογγίου. Άλλοτε άφηνα τον σπαραγμό της να καλοφανεί στον αναγνώστη, τον ξεδίπλωνα σαν απλωμένο σεντόνι, κι άλλοτε τον έκρυβα επιμελώς πίσω από φέτες χιούμορ, όμως αυτό δεν έκανε τη Ρέα λιγότερο τραγικό πρόσωπο. Κάποιοι άνθρωποι αναζητούν μόνο έντονα συναισθήματα, όπως άλλοι θέλουν να φοράνε μόνο ρούχα με έντονα χρώματα. Η Ρέα είναι ένας τέτοιος άνθρωπος. Νιώθει το παραμικρό μεγάλο και αποζητά την ένταση ερμηνεύοντάς την ως γνησιότητα.

Απέκλεισα από την αρχή το να ασχοληθώ στο «Ακολουθώντας τη γραμμή της θάλασσας» με μια σχέση τριγώνου. Η σχέση αυτή είναι εξωστρεφής, εμπλέκονται τρεις, ενώ εγώ αποζητούσα την εσωστρέφεια και τον νυχτερινό σιωπηλό μοναχικό σπαραγμό. Εάν έμενα όμως μόνο σε αυτό θα ήταν λάθος. Ένας ήρωας βιβλίου με το τσαγανό της Ρέας δεν μπορεί να μην υπερχειλίσει. Κι αυτό έκανα. Χαίρομαι που η Ρέα σάς έπεισε.

Η ιστορική έρευνα έχει την τιμητική της και στο τρίτο σας βιβλίο. Ποιος είναι ο βαθμός δυσκολίας αυτής της προσπάθειας;

Ν. Μπάξερ: Προσωπικά την θεωρώ ευχαρίστηση και όχι δυσκολία. Κάθε έρευνα έχει δυσκολίες. Είναι ένας δρόμος που παίρνεις και τον περπατάς. Άλλοτε σταματάει σε ένα σημείο απότομα και σε απογοητεύει ενώ άλλες φορές απρόσμενα σε φέρνει σε ξέφωτα, σε σταυροδρόμια και περιλαμπρες μεγαλουπόλεις. Αυτή είναι η μαγεία της

έρευνας. Το μέγα άγνωστο που σε τραβάει να το γνωρίσεις, να το οικειοποιηθείς, να το ζυμώσεις, να το μασήσεις, να το μυρίσεις. Να χουχουλιάζεις με την Ιστορία και ανθρώπους που έζησαν στο παρελθόν. Ή σου αρέσει αυτό ή δεν σου αρέσει. Εμένα μου αρέσει πολύ!

Αλήθεια, ποια είναι η καθημερινότητα της Νοέλ Μπάξερ όταν δεν ερευνά και όταν δεν γράφει;

Ν. Μπάξερ: Ό,τι και η δικιά σας. Απλώνω την μπουγάδα μου και τηγανίζω πατάτες. Έχω σύζυγο, παιδί και σκύλο. Σπάνια δεν δουλεύω όμως. Με την έννοια πως, όταν δεν γράφω, τότε είτε βρίσκομαι στο λανσάρισμα του βιβλίου είτε στο μυαλό μου δημιουργώ το επόμενο. Αφού μπορώ να σκέφτομαι όσο σιδερώνω τα ρούχα, μπορώ και να εργάζομαι!

«Σ' αυτό τον τόπο η ευπρέπεια χαμογελάει πάνω απ' τα κόκκαλα πάνω απ' τη δίψα αστράφτουν τ' αυστηρά σιγίλλια των άστρων».

Κυρία Μπάξερ από τη σημερινή Ελλάδα, τι μπορούν να περιμένουν τα παιδιά μας; Εσείς προσωπικά πως βιώνετε τη καθημερινότητα του 2012;

Ν. Μπάξερ: Όλη την περσινή χρονιά κυκλοφορούσα κάθε Τετάρτη στο Διαδίκτυο ένα κείμενο που στριφογύριζε την ανεργία. Από μέσα προς τα έξω. Με ανθρώπινα μάτια κοιτούσαν τα γραπτά μου την ανεργία κι όχι με στατιστικό ενδιαφέρον. Δεν έκρυπα πως τα κείμενα αυτά ήταν τόσο βαθιά ανθρώπινα επειδή ήταν τόσο οδυνηρά αληθινά. Τα υλικά μου ήταν βιολογικά: προσωπικές εμπειρίες, άλλες δικές μου και άλλες στο περιβάλλον μου. Αυτός ήταν ο δικός μου τρόπος να αντισταθώ και συνάμα να βοηθήσω. Κάποια από αυτά είχατε την καλοσύνη να αναδημοσιεύσετε κι εσείς. Η δική μου οικογένεια δυστυχώς ανήκει σε αυτές που εμβόλισε η παλιοΚρίση. Ο άντρας μου έχει εγκατασταθεί και εργάζεται στο εξωτερικό, γίναμε σκορποχώρι. Ενώ κανείς θα έλεγε πως τώρα θα του δώσω να καταλάβει, πως όχι κάθε Τετάρτη αλλά κάθε δεύτερη μέρα θα κυκλοφορώ νέο κείμενο, θα βομβαρδίσω το Διαδίκτυο, θα γονατίσει από το βάρος του πύρινου λόγου μου, εγώ σίγησα. Αυτό ένιωσα, αυτό έκανα. Το τελευταίο μου κείμενο για την ανεργία ήταν τα περίλυπα λόγια που έλεγε στον άντρα μου ο σκύλος του καθώς εκείνος ετοίμαζε την βαλίτσα του να φύγει. Ένας δραματικός αποχαιρετισμός με, ευνόητα, όλο τον σπαραγμό της εγκατάλειψης που βίωσα.

Παρόλα αυτά, για να πάω στο πρώτο σκέλος της ερώτησής σας, θα σας ξαφνιάσω λέγοντας πως τα παιδιά μας και η σημερινή Ελλάδα είναι απόλυτα συμβατά. Ιστορικά, τα μεγάλα μυαλά και οι σπουδαίοι άνθρωποι δεν βγήκαν από την χλιδή και το καθισιό αλλά από την συνειδητοποίηση της στέρησης και την ανάγκη για προκοπή, να βελτιώσουν τη θέση τους. Δεν συμμαρίζομαι το εύκολο φευγιό σαν λύση. Βλέπω γύρω μου ενοχλητική επιπολαιότητα στο θέμα αυτό. Δεν θεωρώ καλή στάση τις γυρισμένες πλάτες. Η πατρίδα μας είναι αυτή, έχει ζήσει ενδοξότερες μέρες αλλά τώρα είναι αυτή, και εξαρτάται από εμάς. Δεν βλέπω σε αυτό μόνο ένα χρέος, βλέπω μια ευκαιρία, ένα ενδιαφέρον ομαδικό πρότζεκτ, για να το πω με τη διεθνή γλώσσα που επιλέγουν να μιλάνε πολλοί Έλληνες. Εγώ θέλω να είμαι εδώ να συμμετέχω σε αυτόν τον σπουδαίο αγώνα. Ενώ θα μου ήταν πιο εύκολο από σας να το βάλω στα πόδια επειδή το έχω δίπορτο λόγω της διπλής μου καταγωγής και να θυμηθώ στην ανάγκη την ασφαλή Αγγλία, έχω αποφασίσει πως θα είμαι η τελευταία που θα φύγει. Εγώ θα κλείσω την πόρτα!

Ίσως είναι πολύ νωρίς αλλά σίγουρα οι αναγνώστες σας θα θέλουν να μάθουν

πότε θα αρχίσετε τη συγγραφή του επόμενου βιβλίου. Μήπως έχετε κάτι στο μυαλό σας;

Ν. Μπάξερ: ... Έχει αρχίσει η χαρακτηριστική ταραχή. Έτσι ξεκινάνε όλα. Από ένα μόνιμο καρδιοχτύπι σαν ερωτευμένη. Όπου να 'ναι θα έχω την αναστάτωση της γάτας που ετοιμάζεται να γεννήσει. Τα ξέρω τα συμπτώματα πια. Έχω συλλάβει την ιδέα και μπρος μου έχω μια πολύμηνη περίοδο κυοφορίας. Είναι πολύ νωρίς ακόμη. Δεν βιάζομαι. Θέλω να το χαρώ.

*«...όπως κι ο ήλιος μες στον κύκλο της φωτιάς του,
καίγοντας τη μεταλλική του σάρκα,
καίγοντας και φωτίζοντας, φωτίζοντας και καίγοντας.»*

Για το έργο της Νοέλ Μπάξερ «Τη νύχτα που γύρισε ο χρόνος» η συγγραφέας Ελένη Τσαμαδού έγραψε: Το βιβλίο αυτό δεν είναι ένα τυχαίο μυθιστόρημα. Δεν είναι άλλη μια ιστορία για χαμένες πατρίδες με λίγη αστυνομική πλοκή και κάποια κρυμμένα μυστικά. Είναι όλα τα παραπάνω αλλά πάνω απ' όλα είναι ένα βαθύ ψυχογράφημα, μια κατάβαση στα απύθμενα βάθη της ψυχής των ανθρώπων. Τα επίπεδά του είναι πολλά και όσο προχωρεί η κατάβαση, τόσο ο αναγνώστης νιώθει να βυθίζεται μαζί με την ηρωίδα σε δαιδαλώδεις ατραπούς που δεν ξέρει πού τελικά θα τον οδηγήσουν. Η Νοέλ Μπάξερ έχτισε το βιβλίο της πάνω σε γερά θεμέλια.

Για το ίδιο μυθιστόρημα η Ελισάβετ Σπαντιδάκη έγραψε στην εφημερίδα «Θεσσαλία»: Η Μπάξερ μπορεί και παίζει στα δάχτυλα την αφηγηματική τεχνική που έχει επιλέξει, μια τεχνική που φαίνεται να είναι το σήμα κατατεθέν της, το λεγόμενο «στιλ» που την προσδιορίζει ως συγγραφέα. Και είναι ακριβώς αυτό το στιλ που της επιτρέπει να αποδομεί χρόνο, χώρο, διαλόγους, κείμενο και να κάνει ό,τι θέλει. Οι διάλογοι, είτε στα ποντιακά, είτε στα ελληνικά, είτε στα τουρκικά, έχουν την ιδιαιτερότητα να ζωντανεύουν μέσα από τα γραπτά της. Η διήγηση παίρνει άλλη διάσταση και δεν υπάρχει πρόσωπο που να μη ζωντανεύει μπροστά μας.

Σ.σ.: Οι στίχοι που παρεμβάλλονται στη συνέντευξη είναι από το ποίημα του Γιάννη Ρίτσου «Η δίψα στο Μυστήρα»